

СЕМІНАР

«ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»

6 листопада 2024 р., Нью Йорк, штаб квартира ООН

Конференц-зала штаб-квартири ООН

Учасники семінару, представники урядів, політичних кіл і громадських організацій понад 20 країн світу

До статутних завдань Української Ради Миру входить висвітлення найважливіших питань, які турбують громадянське суспільство України та впливають на добробут наших громадян. Зокрема, екологічні проблеми, що особливо актуальні під час війни, впливають на майбутнє життя та розвиток держави. Враховуючи це як одну з фундаментальних цінностей для розвитку та існування людства, Українська Рада Миру в тісній співпраці з Радою з Екологічної Безпеки ініціювала та провела в Києві Міжнародний форум «Екологія і Мир» 15-16 травня 2024 року. Захід набув широкого резонансу як в Україні, так і за її межами.

Розуміючи актуальність цієї екологічної тематики, до Української Ради Миру та Ради з Екологічної Безпеки звернулася доктор Христина К. Дурбак, голова і засновниця міжнародної організації World Information Transfer, з пропозицією спільно підготувати та провести у штаб-квартирі ООН відповідний екологічний захід. Проведення заходу було заплановано на 6 листопада, у день, коли світ відзначає «Міжнародний День ООН з упередження використання довкілля у війні та збройних конфліктах» відповідно до резолюції ООН A/RES/56/4.

Українська Рада Миру та Рада з Екологічної Безпеки з вдячністю прийняли це запрошення і звернулися до Міністерства закордонних справ України, Постійного представництва України при ООН, а також Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з пропозицією підтримати захід організаційно та взяти у ньому участь.

Таким чином, «Екологічний Форум» Української Ради Миру, що відбувся у травні 2024 року, став ініціатором об'єднання зусиль громадських, державних, урядових та міжнародних організацій, зокрема ООН, у проведенні 6 листопада 2024 року в штаб-

квартирі ООН (Нью-Йорк, США) семінару «Екологічна безпека під час війни та збройних конфліктів». У заході взяли участь представники міжнародних організацій, урядів та громадянського суспільства з понад 20 країн світу, серед яких:

- Член парламенту та колишній міністр закордонних справ Фінляндії **Пекка Гаавісто (Pekka Haavisto)**;
- Постійний представник України при ООН **Сергій Кислиця**;
- Постійна представниця Фінляндії при ООН **Еліна Калкку (Elina Kalkku)**;
- Міністр захисту довкілля та природних ресурсів України **Світлана Гринчук**;
- Міністр клімату та довкілля Фінляндії **п. Кай Мюккянен (Kai Mykkänen)**;
- Директор Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) **доктор Джаміль Ахмад (Jamil Ahmad)**;
- Голова та засновниця міжнародної організації World Information Transfer **доктор Христина К. Дурбак**;
- Генеральний директор офісу в Нью-Йорку Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) **Вівіан Оккаке (Vivian Okkake)**;
- Голова Української Ради Миру **Михайло Згуровський**;
- Радниця з адвокації недержавної організації PAX (Нідерланди) **Бріттані Росер (Brittany Roser)**.

У заключному обговоренні зі заявами виступили представники країн-членів ООН, зокрема Болгарії, Нідерландів, Литви, Франції, Латвії та ЄС.

Організацію та проведення семінару підтримали Міністерство закордонних справ України, Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України, а також Постійні представництва України, Фінляндії, Німеччини та Болгарії при ООН. Важливу роль у підготовці заходу відіграли члени Української Ради Миру та Ради з Екологічної Безпеки: Валерій Цибух, Юрій Сергеев, Юрій Щербак, Володимир Новохацький, Наталія Винник, Сергій Орехов, Ігор Вітенько, Едуард Рябий та інші. В режимі офлайн у заході взяли участь Наталія Винник від Української Ради Миру та Ігор Вітенько від Ради з Екологічної Безпеки.

Українська Рада Миру продовжує свою діяльність, зосереджуючи увагу на актуальних питаннях повоєнного економічного відродження України, гуманітарно-соціальної сфери, ментального здоров'я нації, залучаючи національних фахівців та експертів з різних країн світу.

Відеозапис заходу можна переглянути за посиланням: <https://webtv.un.org/en/asset/k17/k17k7fakgw>. У день заходу можна було спостерігати за подіями семінару в режимі онлайн. Детальний звіт про цей захід також опубліковано у всеукраїнській газеті науковців і освітян «Світ»: [ООН розглядає екологічну безпеку під час війни та збройних конфліктів. У фокусі – Україна – Газета "Світ"](#).

Інформація про зміст роботи семінару та текст промови голови Української Ради Миру Михайла Згуровського додаються нижче.

Головуючий Пекка Гаавісто (Фінляндія) та Постійний представник України при ООН Сергій Кислиця

Модератором заходу був член парламенту та колишній міністр закордонних справ Фінляндії Пекка Гаавісто (Pekka Haavisto). У вступному слові він підкреслив, що екологічна безпека є одним з ключових викликів для міжнародного співтовариства, навів приклади руйнівних наслідків війни для природи в Сирії, Афганістані, Ліберії, Судані та інших регіонах світу і наголосив на важливості об'єднання зусиль для реалізації пункту 8 Української формули миру. Порухення довілля під час війни суперечить міжнародному праву та потребує міжнародної підтримки. Світова спільнота повинна допомогти Україні оцінити завдану шкоду, розробити заходи реагування, юридично оцінити і зафіксувати випадки екологічних злочинів для подальшого відшкодування збитків і притягнення винних до відповідальності, а також відновити довілля через рекультивацію, розмінування, відновлення лісів, створення природоохоронних зон і очищення вод. Екологічна безпека вимагає скоординованих зусиль держав, міжнародних організацій і суспільства для сталого відновлення та захисту природи, що забезпечить мир і добробут наступним поколінням.

Постійний представник України при ООН Сергій Кислиця та Постійна представниця Фінляндії при ООН Еліна Калкку (Elina Kalkku), у своїх вступних виступах підкреслили глобальні екологічні наслідки війни в Україні.

Виступ Постійного представника України при ООН Сергія Кислиці

Сергій Кислиця висловив вдячність організаторам семінару, представникам Фінляндії, Німеччини, Болгарії, України, міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України, міжнародним організаціям, наголосивши, що агресія Росії завдала непоправної шкоди довкіллю України. Захоплення Запорізької АЕС, постійні атаки на енергетичну та промислову інфраструктуру, підриви дамб і забруднення води та ґрунту призвели до катастрофічних наслідків для природи та людей. Лише у 2024 році пожежами знищено понад 24 тис. гектарів лісу, що спричинило викиди в атмосферу 180 млн тонн CO₂ — еквіваленту річної експлуатації понад 90 млн автомобілів, що загрожує іншим країнам через транскордонний характер цих загроз. Він закликав міжнародну спільноту активно підтримувати Україну у відновленні довкілля, надаючи допомогу та проводячи правову оцінку збитків.

Виступ Постійної представниці Фінляндії при ООН Еліни Калкку

Еліна Калкку наголосила, що в Міжнародний день запобігання експлуатації довкілля під час війни представники різних країн зібралися в ООН, щоб підтримати Україну, яка бореться за свій суверенітет, у той час як і інші країни страждають від руйнувань через війни, включаючи Судан, Палестинські території та інші. Вона нагадала, що довготривалий мир неможливий на основі іноземного панування чи диктату.

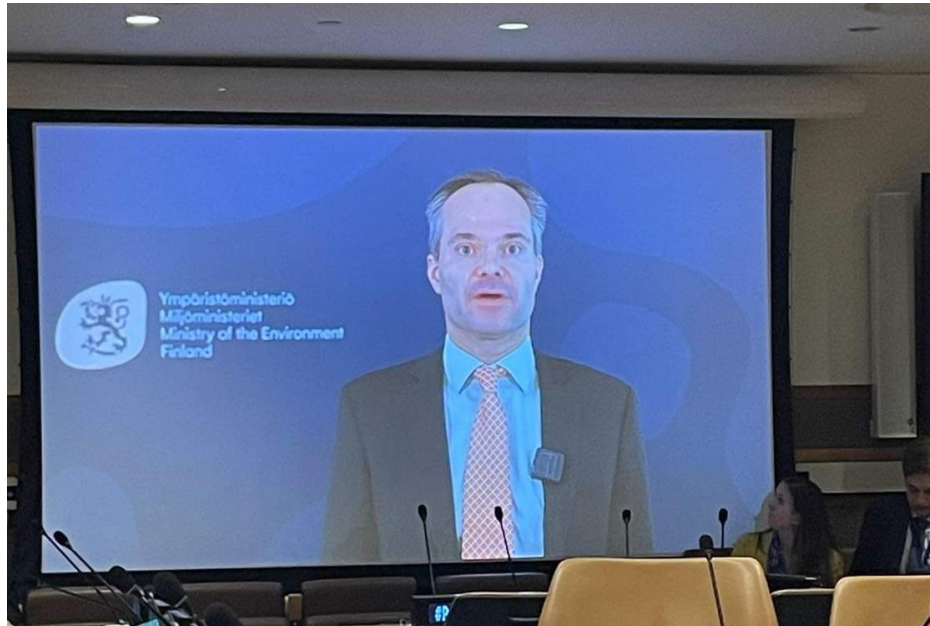
Під час семінару були продемонстрували відеоматеріали, підготовлені міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, які показували екологічні втрати від війни. Панельна дискусія під головуванням Пекки Гаавісто об'єднала представників різних країн, міжнародних організацій та експертів.

Виступ міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Світлани Гринчук

Міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Світлана Гринчук підкреслила, що нині екологічна безпека Європи нерозривно пов'язана з її військовою безпекою. Досвід України та реєстрація завданої екологічної шкоди підтверджують це. Внаслідок військових дій природному середовищу країни завдано збитків на суму, що перевищує 71 млрд доларів США. Понад 10 тис. ракет було випущено по інфраструктурі, зокрема по енергетичних об'єктах та житлових будівлях. Тільки у жовтні 2024 року росіяни запустили 2 тис. дронів на зазначені об'єкти. Існують численні докази знищення природи на окупованих територіях, від незаконного використання ґрунту до вивезення тварин із заповідника «Асканія-Нова». Міністр також представила зусилля уряду України щодо впровадження європейських стандартів у галузі охорони природи в межах євроінтеграції та наголосила, що Україна, діючи згідно з восьмим пунктом української формули миру, робить усе

можливе для подолання екологічних наслідків війни, включаючи очищення земель, відновлення лісів і створення природоохоронних зон.

Виступ міністра клімату та довкілля Фінляндії Кая Мюккянен

Міністр клімату та довкілля Фінляндії Кай Мюккянен (Kai Mykkänen) підкреслив, що Україна відстоює своє право на існування як суверенна нація та водночас бореться проти колоніалізму від імені всього демократичного світу. Пряма мова : “Для мене велика честь звітувати про міжнародну конференцію з екологічної безпеки, що відбулася в Гельсінкі 19 жовтня 2024 року. Було приємно розділити цю конференцію з моєю колегою, українським міністром Світланою Гринчук. Під час конференції ми визначили чотири ключові аспекти цієї проблеми: - оцінка шкоди та руйнування природного середовища України, забезпечення відповідальності за нанесені збитки, відновлення довкілля, пошкодженого війною, та підвищення стійкості до зміни клімату та екологічних катастроф у майбутньому. Грунтуючись на українській формулі миру президента Зеленського, ми підтримуємо роботу міжнародної групи з цих питань, яка завершила перший етап своєї роботи у лютому 2024 року. Зараз група продовжує сприяти українському уряду у впровадженні екологічних рекомендацій.”

Виступ директора Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) доктора Джаміля Ахмада

Директор Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) доктор Джаміль Ахмад (Jamil Ahmad), висловився про роль ООН у моніторингу екологічних наслідків війни та наголосив на важливості оцінки цих збитків для планування відновлювальних дій. Було зазначено, що останнім часом UNEP провела шість досліджень впливу військових конфліктів на навколишнє середовище у різних країнах світу, зокрема і в Україні. Доктор Джаміль Ахмад відмітив, що було проведено дослідження та опубліковано звіт про наслідки підриву дамби Каховської ГЕС. Також на конференції з відновлення України в Берліні (11–12 червня 2024 року) у співпраці з Міністерством навколишнього середовища Німеччини, ОЕСР та Економічною комісією ООН-Європа було представлено платформу дій щодо зеленого відновлення України. Зауважив, що Україна нещодавно ратифікувала Конвенцію BRS (Basel, Rotterdam and Stockholm Conventions) та працює над ратифікацією Конвенції про біологічне різноманіття (Convention on Biological Diversity, CBD), оскільки ці конвенції є важливими міжнародними угодами.

**Виступ голови і засновниці міжнародної організації World Information Transfer
доктор Христини К. Дурбак**

Доктор Христина К. Дурбак (Christine K. Durbak), голова і засновниця міжнародної організації World Information Transfer, наголосила, що війна в Україні триває вже майже 11 років. За цей час навколишньому середовищу та суспільству завдано довгострокових та непоправних збитків. Це знищення лісів, підриви дамб гідроелектростанцій, руйнування великих підприємств, загрози атомній енергетиці та багато іншого. Вона підкреслила, що екологічні злочини, вчинені Росією в Україні, не є поодинокими інцидентами — вони стали можливими через байдужість міжнародного права та інституцій. Росія порушила практично всі акти міжнародного права з екологічної безпеки, включно з Конвенцією ООН №92 про хімічну зброю, Конвенцією ООН 1976 року, що забороняє використання методів модифікації навколишнього середовища для військових цілей, та ключовими статтями Першого додаткового протоколу 1977 року до Женевської конвенції, та багатьма іншими. Наслідки цих дій є злочинами проти людяності відповідно до статті 7 Міжнародного кримінального суду, що стосується руйнування навколишнього середовища. Доктор Христина Дурбак зацентувала, що лише зміна ставлення міжнародної спільноти та об'єднання зусиль для допомоги Україні можуть зупинити цей руйнівний процес.

Виступ Генерального директора офісу в Нью-Йорку Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Вівіан Оккаке

Генеральний директор офісу в Нью-Йорку Міжнародного агентства з атомної енергії (МАГАТЕ) Вівіан Оккаке (Vivian Okkake) звернула увагу на ризики, пов'язані з атомною енергетикою в зоні конфлікту, особливо окресливши ситуацію на Запорізькій АЕС та підкресливши важливість міжнародного моніторингу для запобігання можливим ядерним катастрофам. Вона зазначила, що генеральний директор МАГАТЕ Рафаель Маріано Гроссі запропонував президенту України Володимирі Зеленському програму допомоги, яка зазвичай надається країнам після стихійних лих та аварій. Подібна допомога свого часу надавалася Перу у 2022 році для очищення значних територій після розливу нафти, а також Туреччині та Сирії у 2023 році після землетрусу магнітудою 7,8. Перший етап допомоги Україні становив 2,7 млн євро, але у вересні 2024 року її обсяг був збільшений ще на 65%. Зараз вивчаються нові напрями підтримки України з метою запобігання ядерним катастрофам, що можуть бути викликані військовими діями.

Виступ голови Української Ради Миру Михайла Згуровського

Голова Української Ради Миру Михайло Згуровський від імені українських недержавних організацій — Української Ради Миру та Ради з Екологічної Безпеки — звернувся до світової спільноти із закликом привернути увагу до масштабів руйнування навколишнього середовища в Україні, наслідки якого виходять далеко за межі країни і створюють серйозні екологічні, продовольчі та ядерні загрози для всього світу. Він підкреслив, що з початку війни у 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, понад 300 тисяч гектарів української землі було екологічно забруднено. Однією з найсерйозніших загроз стало замінування понад 170 тисяч квадратних кілометрів української території, що становить близько 28% загальної площі країни. Замінування не лише вивело з обігу значні площі орних земель, але й загострило глобальну продовольчу кризу, особливо в країнах, що залежать від українського експорту зерна. Знищення понад 500 тисяч гектарів лісів і природоохоронних зон призвело до значної втрати біорізноманіття та підвищення викидів парникових газів, що негативно впливає на глобальну кліматичну стабільність. Підриг Каховської гідроелектростанції у 2023 році спричинив затоплення понад 100 тисяч гектарів земель, залишивши близько мільйона людей без доступу до питної води. Це створило загрозу транскордонного забруднення води та повітря, що вже торкається Польщі та Угорщини. Окупація Запорізької АЕС, обстріли та перебої з постачанням електроенергії створюють безпрецедентний ризик ядерної катастрофи, наслідки якої матимуть руйнівний вплив на здоров'я, економіку та довкілля всього континенту. Михайло Згуровський наголосив, що війна завдає непоправної шкоди здоров'ю українців, і тому Українська Рада Миру започаткувала програму «Мир та Здорова Україна», яка зосереджується на наданні психологічної допомоги пораненим військовим, ветеранам та переселенцям. Завдяки успішному українському стартапу — платформі «Розмова» — понад 750 професійних

психологів вже надають підтримку постраждалим. Михайло Згуровський закликав міжнародну спільноту до рішучих та спільних дій, щоб покласти край цій війні, яка не тільки знищує нації, але й загрожує екологічній стабільності планети.

Виступ радниці з адвокації недержавної організації PAX Бріттани Росер

Радниця з адвокації недержавної організації PAX (Нідерланди) Бріттани Росер (Brittany Roser) виступила з презентацією, в котрій висвітлила характер та масштаби руйнувань природного середовища України. Вона підкреслила необхідність документування завданих збитків для розуміння конкретних екологічних ризиків, оперативного реагування та вжиття заходів щодо пом'якшення наслідків, а також для підвищення готовності до надзвичайних ситуацій. Документування також є важливим для включення екологічних аспектів при постконфліктній оцінці, систему реконструкції та планування зеленого відновлення, збору доказів для встановлення відповідальності за шкоду довкіллю (реєстр збитків та провадження в Міжнародному кримінальному суді), а також для підвищення обізнаності у сфері міжнародної політики щодо екологічних аспектів збройних конфліктів та екоциду.

У заключному обговоренні з заявами виступили представники різних країн-членів ООН, зокрема Болгарії, Нідерландів, Литви, Франції, Латвії та ЄС. Вони висловили підтримку Україні у подоланні екологічних наслідків війни та наголосили на необхідності притягнення до відповідальності тих, хто завдає шкоди довкіллю під час конфліктів. Виступаючі закликали до скоординованих міжнародних дій для запобігання подібним трагедіям у майбутньому.

На завершення головуєчий Пекка Гаавісто підвів підсумки семінару. Він наголосив на одностайній підтримці міжнародною громадськістю пункту 8 Української формули миру, спрямованого на вирішення проблеми екологічних наслідків війни. Головуючий запропонував підтримати діяльність Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України як координатора спільних зусиль для захисту довкілля під час війни. Він підкреслив важливість організації скоординованих заходів, спрямованих на відновлення та охорону навколишнього середовища України, а також притягнення до відповідальності винних за завдані руйнування. Закцентував, що лише глобальна співпраця та підвищення екологічної свідомості можуть допомогти запобігти екологічним трагедіям та забезпечити стабільне й безпечне існування для майбутніх поколінь.

**ПОВНИЙ ВИСТУП ГОЛОВИ УКРАЇНСЬКОЇ РАДИ МИРУ
МИХАЙЛА ЗГУРОВСЬКОГО НА СЕМІНАРІ ООН «ЕКОЛОГІЧНА
БЕЗПЕКА ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»,
6 листопада 2024 р., Нью Йорк, штаб квартира ООН**

Шановні учасники конференції, представники ООН, міжнародної спільноти та всі, хто піклується про майбутнє нашої планети!

Від імені українських недержавних організацій — Української Ради Миру та Ради з Екологічної Безпеки — дозвольте висловити глибоку вдячність за можливість звернутися до вас. Для нас є великою честю бути запрошеними на цей поважний форум.

Щиро дякуємо шановним співорганізаторам конференції — постійним представництвам Фінляндії, Німеччини, Болгарії та України при ООН, а також Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України за вагомий внесок у підготовку цього заходу. Окрема подяка доктору Христині Дурбак, голові World Information Transfer, Inc., за її невтомну ініціативу та масштабну підготовчу роботу, що дозволила провести цю важливу зустріч.

Сьогодні ми звертаємося до світової спільноти із закликом звернути увагу на руйнівні екологічні наслідки російської агресії в Україні. Це не лише втрати людських життів, а й масштабне знищення навколишнього середовища, наслідки якого виходять далеко за межі нашої країни. Війна створює серйозні екологічні, продовольчі та ядерні загрози для всього світу.

З моменту початку війни у 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, понад 300 тисяч гектарів української землі було екологічно забруднено.

Військові дії призвели до промислових аварій та витоків небезпечних речовин із заводів, шахт і нафтосховищ, що спричинило забруднення ґрунтів, водних ресурсів та повітря.

Однією з найсерйозніших загроз є замінування понад 170 тисяч квадратних кілометрів української землі, що становить близько 28% загальної площі країни. Замінування не тільки вивело з обігу значні площі орних земель, але й загострило глобальну продовольчу кризу, особливо в країнах, що залежать від українського експорту зерна.

Знищення понад 500 тисяч гектарів лісів і природоохоронних зон спричинило значну втрату біорізноманіття та підвищення викидів парникових газів, що негативно впливає на глобальну кліматичну стабільність.

Підрив Каховської гідроелектростанції у 2023 році призвів до затоплення понад 100 тисяч гектарів земель, залишивши близько мільйона людей без доступу до питної води. Це підвищило ризик поширення небезпечних інфекційних захворювань і створило загрозу транскордонного забруднення вод і повітря, що вже зачіпає Польщу та Угорщину.

Особливу увагу варто звернути на ситуацію на Запорізькій атомній електростанції, яка перебуває у зоні бойових дій. Окупація, обстріли та перебої з постачанням електроенергії створюють безпрецедентний ризик ядерної катастрофи, наслідки якої матимуть руйнівний вплив на здоров'я, економіку та довкілля всього континенту.

Війна завдає непоправної шкоди здоров'ю українців. Спостерігається зростання захворювань дихальної системи, алергій, онкологічних та психічних хвороб. Особливо небезпечними є довгострокові наслідки впливу екологічних факторів на здоров'я населення, масштаби яких зараз важко спрогнозувати.

Українська Рада Миру започаткувала програму «Мир та Здорова Україна», яка зосереджується на наданні психологічної допомоги пораненим військовим, ветеранам та переселенцям. Завдяки успішному українському стартапу — платформі «Розмова», вже понад 750 професійних психологів надають підтримку постраждалим.

Шановні члени міжнародної спільноти! Ми закликаємо до рішучих, консолідованих дій для припинення цієї війни, яка руйнує не тільки країни, але й екологічну стабільність на планеті. Лише об'єднаними зусиллями ми зможемо зупинити цей руйнівний вплив на навколишнє середовище і забезпечити безпечне майбутнє для нашого спільного дому. **Дякую за увагу. Слава Україні!**